

STORTINGET

Representantforslag 19 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård

Dokument 8:19 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård om å gi folk tryggheten tilbake i ordningen med arbeidsavklaringspenger

Til Stortinget

Bakgrunn

Fra 2018 innførte regjeringen en rekke innstramninger i ordningen med arbeidsavklaringspenger (AAP). Innstrammingene har ført til at mennesker som er syke, mister inntekt og blir gående uten økonomisk trygghet.

De alvorlige innstrammingene har betydd kortere løp på arbeidsavklaringspenger fra tre til fire år. I tillegg er vilkårene for å få utvidet perioden blitt mye strengere, og forlengelse kan kun gis i to år. Samtidig innførte regjeringen en karenstid på 52 uker etter utløpet av maksimal stønadperiode. Det betyr at folk kan kastes ut av ordningen selv om de ikke er ferdig avklart for verken arbeid eller uføretrygd. Man må da vente et år før man på nytt kan søke seg inn i ordningen igjen. Konsekvensene er blant annet en tydelig økning i antallet som skyves over i fattigdom og må søke sosialhjelp eller privat forsørgelse for å klare seg.

Statssekretær i Arbeids- og sosialdepartementet, Saida Begum (H), uttalte til NRK den 27. juli 2020:

«Vi må hele tiden vurdere om regelverket får uhen-siktsmessige konsekvenser. Vi er opptatt av å følge effekten av innføringen av karenstid, og hvordan det utvikler seg over tid.»

Forslagsstillerne viser til Navs egne undersøkelser om konsekvensene av innstrammingene i ordningen med arbeidsavklaringspenger som ble publisert i juni 2020 i (Arbeid og velferd nr. 2-2020). I Navs egen artikkel «Flere mottar uføretrygd og sosialhjelp etter innstramming i AAP-regelverk» av Ivar Lima og Eirik Grønlien kommer det frem at innstrammingen i unntaksregelverket har medført en betydelig økning i andelen sosialhjelpsmottakere. På det meste øker andelen sosialhjelpsmottakere med 5 prosentpoeng, noe som er en dobling sammenlignet med før regelverksendringene. Nav finner heller ikke at innstrammingene har ført til at flere får overgang til jobb. Rapporten viser også at det er flere som går fra AAP til sosialhjelp blant dem under 30 år og blant dem som har psykiske lidelser.

I et intervju i Dagsavisen 17. juni 2020 om funnene i analysen uttaler Ivar Lima i Nav:

«Det er grunn til å tro at flere har fått det vanskeligere økonomisk.»

Sosialistisk Venstreparti har hele veien advart mot konsekvensene av kuttene. Innstrammingene har virket i snart tre år. Reaksjonene har vært kraftige, både fra dem som er direkte rammet, og fra dem som arbeider i Nav.

I dag er det Nav Arbeid og ytelse som avgjør om en mottaker kan få forlengelse av sin stønadperiode etter de strenge kriteriene. Det må åpnes for skjønnsmessige vurderinger av den enkeltes behov i reglene om forlengelse, og det lokale Nav-kontoret må gis myndighet til å fatte vedtak om forlengelse av ytelsen.

Forslagsstillerne mener at folk må gis en reell mulighet til å komme i arbeid, også folk som er syke. Da må de gis mulighet og tid til, gjennom Nav, å oppnå den kompetansen arbeidslivet etterspør. For dem som står lengst

unna arbeidslivet, tar dette ofte lengre tid enn innenfor de trange tidsrammene som gis nå. Uansett vil det være mer fornuftig å tilby nødvendig kvalifisering i en noe lengre periode framfor å risikere at flere enn nødvendig havner på sosialhjelp og kanskje varig mister kontakten med arbeidslivet.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2020 kuttet regjeringspartiene i ytelsen for mottakere av arbeidsavklaringspenger som er under 25 år. Konsekvensen er at denne gruppen kommer dårligere ut. Samtidig er ung ufør-tillegget avvirket for alle nye mottakere av arbeidsavklaringspenger, uavhengig av alder. Disse kuttene rammer unge mennesker svært hardt og kaster syke mennesker ut i fattigdom.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å reversere innstrammingene i ordningen med arbeidsavklaringspenger som ble innført i 2018.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å reversere kuttet i arbeidsavklaringspenger for unge under 25 år som ble innført i 2020.
3. Stortinget ber regjeringen innføre økte krav til Nav i form av en plikt for etaten til tett oppfølging av mottakere av arbeidsavklaringspenger, for å sikre at forholdet mellom bruker og forvaltning opprettes og bevares som forutsatt da Nav-reformen ble vedtatt.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne den innførte karenstiden i AAP-ordningen.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å reversere innstrammingene i folketrygdloven § 11-5, der andre hensyn enn sykdom ble tonet ned.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag som utvider muligheten for bruk av unntaksbestemmelsen i folketrygdloven § 11-12 annet og tredje ledd, slik at AAP-perioden kan forlenges etter en individuell vurdering av behov, i tråd med målet om at flest mulig skal kunne komme helt eller delvis i arbeid.
7. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag som sikrer mottakere av arbeidsavklaringspenger rett til forlengelse dersom Nav og/eller helsevesenet ikke har klart å avklare brukeren innen utgangen av perioden man kan motta arbeidsavklaringspenger.
8. Stortinget ber regjeringen sørge for at beslutninger om midlertidige ytelser, herunder AAP, skal tas i førstelinjen, som forutsatt da Nav-reformen ble vedtatt.
9. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til lovendring der stønadsperioden for arbeidsavklaringspenger settes til inntil fire år, og der det defineres kriterier for reell mulighet for forlengelse for de som har behov for ytelsen ut over fire år. Endringsforslaget må gi rom for skjønnsmessige vurderinger av den enkeltes behov for forlengelse av stønadsperioden. Forlengelse skal blant annet kunne innvilges når mottakeren ikke er ferdig avklart eller Nav og offentlig helsevesen ikke har oppfylt sine forpliktelser.

9. oktober 2020

Audun Lysbakken

Karin Andersen

Solfrid Lerbrekk

Nicholas Wilkinson

Freddy André Øvstegård